

ОБЛІК ІНВЕСТИЦІЙ ЗА МЕТОДОМ УЧАСТІ В КАПІТАЛІ

Метод участі в капіталі є підходом до обліку інвестицій, при якому підприємство зберігає контроль над іншим підприємством, вкладаючи в нього фінансові ресурси, і відображає свою участь у капіталі цього підприємства у своїй фінансовій звітності. Цей метод дозволяє підприємствам знижувати податкові ризики та оптимізувати фінансові показники, використовуючи різноманітні стратегії оцінки інвестиційних активів.

Згідно з (п.3 НП(С)БО 12) – це метод обліку інвестицій, згідно з яким балансова вартість інвестицій збільшується або зменшується на суму збільшення або зменшення частки інвестора у власному капіталі об'єкта інвестування. За цим методом вартість інвестиції визначається станом на останній день місяця, у якому об'єкт інвестування відповідає визначенню асоційованого або дочірнього підприємства. Застосування методу припиняється з останнього дня місяця, у якому об'єкт інвестування перестав відповідати критеріям асоційованого або дочірнього підприємства (п. 18 НП(С)БО 12) [1].

Асоційоване підприємство – підприємство, на яке інвестор має суттєвий вплив і яке не є дочірнім або спільним підприємством інвестора (п. 4 НП(С)БО 23) [2], під поняттям суттєвого впливу згідно (п.3 НП(С)БО 12) розуміється повноваження брати участь у прийнятті рішень з фінансової, господарської та комерційної політики об'єкта інвестування без здійснення контролю цієї політики. Свідченням суттєвого впливу, зокрема, можуть бути:

- володіння двадцятьма або більше відсотками акцій (статутного капіталу) підприємства;
- представництво в раді директорів або аналогічному керівному органі підприємства;
- участь у прийнятті рішень;
- взаємообмін управлінським персоналом;
- забезпечення підприємства необхідною техніко-економічною інформацією.

В свою чергу дочірнє підприємство – підприємство, яке перебуває під контролем материнського (холдингового) підприємства(п. 4 НП(С)БО 19) [3].

Отже, суттєвим впливом та підставою для визнання підприємства асоційованим є володіння від 20 до 50 відсотків його корпоративних прав або акцій, а вирішальним впливом та підставою для визначення підприємства дочірнім є володіння 50% і більше його корпоративних прав або акцій[4].

Виходячи з вище наведеного, метод участі в капіталі передбачає, що фінансові інвестиції на дату балансу відображаються з урахуванням змін у загальній величині власного капіталу об'єкта інвестування, за винятком змін, які є результатом операцій між інвестором та об'єктом інвестування.

Однією з поширених помилок при оцінці фінансових інвестицій, придбаних у звітному періоді, є врахування лише частини фінансового результату об'єкта інвестування, яка виникла в період від дати придбання інвестиції до дати балансу. Це правило застосовується у МСФЗ, зокрема в МСБО 28 «Інвестиції в асоційовані підприємства», де в пункті 11 зазначено, що балансова вартість інвестиції коригується для визнання частки інвестора в прибутку або збитку об'єкта інвестування після дати

придбання. Проте цього правила немає у пункті 12 НП(С)БО 12 «Фінансові інвестиції», тому при оцінці фінансової інвестиції необхідно враховувати фінансовий результат об'єкта інвестування за весь звітний період [4].

З цього маємо наступне твердження, що інвестор повинен враховувати суму фінансового результату об'єкта інвестицій за весь звітний період, навіть якщо придбання відбулося протягом такого звітного періоду.

Отже, згідно з методом участі у капіталі, балансова вартість інвестицій збільшується або зменшується на суму, що відповідає частці інвестора в чистому прибутку або збитку об'єкта інвестування за звітний період, і ця сума включається до складу доходів або втрат від участі в капіталі. Також балансова вартість фінансових інвестицій зменшується на суму визнаних дивідендів від об'єкта інвестування.

Балансова вартість фінансових інвестицій також може збільшуватися або зменшуватися на частку інвестора в інших змінах у власному капіталі об'єкта інвестування за звітний період (крім змін через прибуток або збиток), і ці суми включаються або виключаються з відповідних статей власного капіталу інвестора.

У випадку, коли сума зменшення частки капіталу інвестора перевищує відповідну статтю власного капіталу інвестора, нерозподілений прибуток (або непокритий збиток) коригується на таку різницю. При цьому зменшення балансової вартості фінансової інвестиції через зменшення власного капіталу інвестованого підприємства можливе тільки до нульового значення.

Якщо інвестоване підприємство в майбутньому отримає дохід, інвестор відображає свою частку таких доходів лише після того, як його частка доходів дорівнюватиме частці невизнаних раніше збитків [5, с. 168].

Підсумовуючи, для обліку фінансових інвестицій за методом участі в капіталі інвестор повинен мати чітке уявлення про причини і джерела змін у капіталі об'єкта інвестування.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 12 "Фінансові інвестиції". Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00#Text> (дата звернення: 09.07.2024).

2. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 23 "Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін". Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0539-01#Text> (дата звернення: 09.07.2024).

3. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 19. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99#Text> (дата звернення: 09.07.2024).

4. Дмитро Сушко. Аспекти відображення фінансових інвестицій в асоційовані та дочірні підприємства | БУХГАЛТЕР.UA. БУХГАЛТЕР.UA - сайт для бухгалтерів | Новини бухгалтерського та податкового обліку. URL: https://buh.ligazakon.net/analytics/223868_aspekti-vdobrazhennya-fnansovikh-nvestitsiy-v-asotsyovan-ta-dochrn-pdprimstva (дата звернення: 09.07.2024).

5. Крупка Я. Д., Питель С. В., Мельничук І. В. Облік, оподаткування і правове регулювання інвестиційно-інноваційної діяльності : навч. посіб. Тернопіль : Крок, 2017. 264 с.